

ISSN 0774-7225

v.z.w. ARABEL a.s.b.l.

FEUILLE DE CONTACT

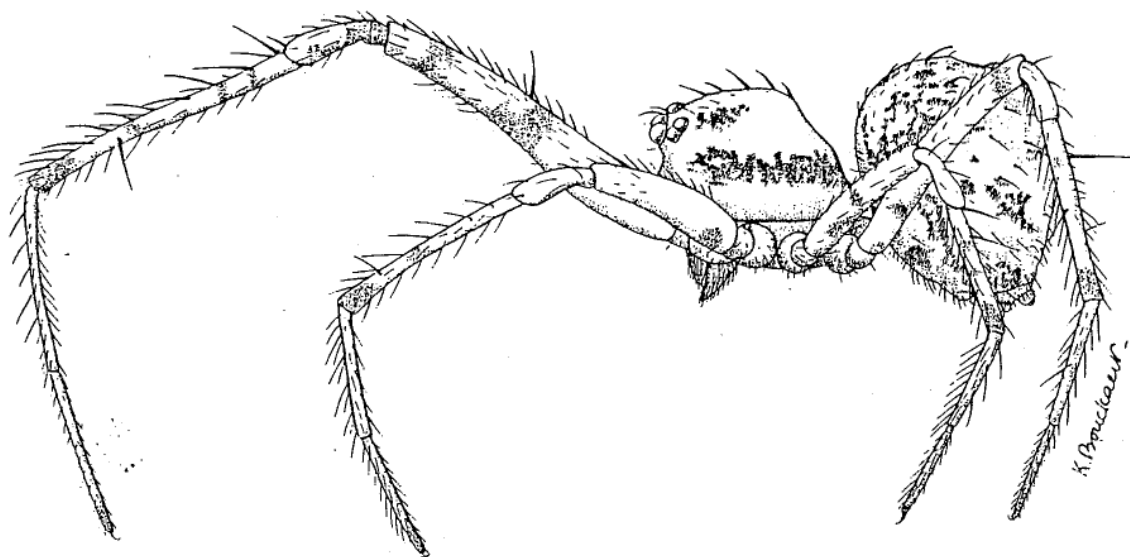
NIEUWSBRIEF

Société arachnologique de Belgique

Belgische Arachnologische Vereniging

10

mei 1989 mai

BRUSSEL - BRUXELLES

v.z.w. ARABEL a.s.b.l.

Feuille de Contact

Société arachnologique de Belgique

Siège Social : Rue Vautier 29

1040 BRUXELLES

Compte / Rekening : 001-1662395-85 "Arabel-Gent"

Nieuwsbrief

Belgische Arachnologische Vereniging

Sociale Zetel : Vautierstraat 29

1040 BRUSSEL

mei 1989 mai

Président / Voorzitter : Jean Kekenbosch (I.R.Sc.N.B.); 29 rue Vautier
B-1040 Bruxelles

Secretaris / Secrétaire : Léon Baert (K.B.I.N.); Vautierstraat 29
B-1040 Brussel

Penningmeester / Trésorier : Jean-Pierre Maelfait (Vl. Inst. Natuurbehoud);
Monterreystraat 43, B-9000 Gent

Ondervoorzitter / Vice-Président : Rudy Jocqué (Mus. Centr. Afrika, Tervuren)

Administrateurs / Beheerders : Rop Bosmans (R.U.G.);
Jan Hublé (R.U.G.) en
Maurice Ransy (I.R.Sc.N.B.)

Redaktieraad en leescommissie

Comité de Rédaction et de lecture

Jan Hublé (Redactie Nieuwsbrief), Jean Kekenbosch (Rédaction Feuille de Contact)
Léon Baert (Eindredactie), Jean-Pierre Maelfait en Rudy Jocqué.

Notulen

van de Algemene Vergadering

Derde Algemene Vergadering van ARABEL gehouden op zaterdag 28 januari 1989 te 14u30 in het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, Vautierstraat 29, 1040 Brussel.

Aanwezig: M. Alderweireldt, L. Baert, L. Bara, R. Bosmans, A. Canard (Fr), C. Colson, J.M. Couvreur, K. Decler, R. De Keer, P. Devillers, O. Hardy, J.-F. Hermanns, J. Hublé, J. Jacobs, M. Janssen, J. Kekenbosch, J.-P. Maelfait, A. Radermecker, M. Ransy, L. Scevenels, H. Segers, J. Van Keer, J. Van Roie, H. Vanuytven en A. Verbruggen.

Verontschuldigd: H. Janssens, R. Kekenbosch en D. Wijnants.

1° Presidentiële toespraak:

Geachte collega's,

Ik wens jullie allen het beste voor het nieuwe jaar 1989 en wens jullie tevens een vruchtbaar araneologisch jaar en welkom in de lokalen van het K.B.I.N.

Ik verwelkom onder ons Dr. Alain CANARD van het "Laboratoire de Zoologie et d'Ecophysiologie" van de "Université de Rennes" (Frankrijk) die onze uitnodiging om aan deze vergadering deel te nemen heeft aanvaard en die, om trouw te blijven aan onze traditie, tijdens het tweede deel van onze samenkomst een lezing zal geven gevolgd van een diavoorstelling.

Wat onze vereniging betreft, blijft het aantal leden, in regel met hun lidmaatschap, min of meer stationair. Onze Nieuwsbrief blijft regelmatig verschijnen en we kunnen zelfs opmerken dat het aantal gepubliceerde bladzijden is toegenomen en dit dank zij het werk van onze secretaris. Onze financiële situatie blijft goed en onze penningmeester zal daar straks even over uitwijken.

Rest mij een aangename taak, namelijk, de leden van het Comité bedanken die mij het ganse jaar door geholpen hebben bij het beheer van de Vereniging. Mijn dank gaat eveneens naar de Directie van het Instituut voor het gebruik van de lokalen en de projectietoestellen welke zij ons belangeloos ter beschikking stellen.

Zoals elk jaar formuleer ik de wens dat de Belgische Arachnologische Vereniging moge blijven groeien en dat ze stilaan een belangrijke rol moge spelen op Europees niveau.

J. KEKENBOSCH,
Voorzitter.

2° Verslag van de Secretaris :

Het voorbije jaar werden drie nummers van de Nieuwsbrief gepubliceerd met een totaal van 138 bladzijden, verdeeld over: de notulen van de gehouden vergaderingen, 18 artikels en 3 mededelingen.

In de loop van het jaar 1988 hebben vier nieuwe leden, waaronder twee buitenlanders, Alain Canard (Fr) en Christa Deeleman (Nl), zich bij onze Vereniging aangesloten.

3° Verslag van de Penningmeester :

Gedurende het kalenderjaar 1988 bedroegen de inkomsten van de vereniging 14.965,- BF en de uitgaven 11.606,- BF. Gelet op het saldo van vorig jaar (11.675,- BF) kunnen we 1988 afsluiten met een batig saldo van 15.034,- BF.

4° Verslag van de Bibliothecaris :

We hebben volgende tijdschriften en publikaties ontvangen:

- "Hautes Fagnes", vier afleveringen van de jaargang 1988 (uitwisseling met de Nieuwsbrief.

- De heer J.-Cl. HERREMAN, onze Australische correspondent, heeft een belangrijke gift gedaan van publikaties , waarvoor wij hem hartelijk danken:
- Vier afleveringen (jaargang 1988) van de Nieuwsbrief van de Australische Arachnologische Vereniging "Australasian Arachnology" (uitwisseling met onze Nieuwsbrief);
- 28 nummers van "American Museum Novitates";
- 5 nummers van de "Proceedings of the Royal Zoological Society of N.S. Wales";
- 6 nummers van "The Australian Zoologist";
- 1 nummer (1983) van de "American Museum of Natural History" gewijd aan het genus Loxosceles.

Een lijst van de publikaties behorend tot onze bibliotheek zal dit jaar opgemaakt worden en aan de geïnteresseerde leden (op aanvraag) worden bezorgd zodra afgewerkt.

5° Keuze van de jaarlijkse exkursies :

Een voorstel tot exkursie werd door A. Radermecker geformuleerd. Hij stelde de "Parc National Viroin-Hermeton" als exkursieplaats voor. Afsproken dag: zaterdag 20 mei 1989.

Dr. A. Canard sprak over de mogelijkheid om later een exkursie van een paar dagen in Bretagne te organiseren, in één van de Biologische Stations. Hij is eventueel bereid de organisatie ervan op zich te nemen.

Het administratief gedeelte van de vergadering werd gevolgd van een boeiende uiteenzetting vergezeld van een didactische diavoorstelling van de gastspreker Dr. Alain CANARD van de "Laboratoire de Zoologie et d'Ecophysiologie de l'Université de Rennes" over de verschillende vangtechnieken bij spinnen.

Procès - Verbal
de l'Assemblée Générale

La troisième Assemblée Générale d'ARABEL s'est tenue le samedi 28 janvier 1989 à 14.30 H. dans les locaux de l'Institut royal des Sciences Naturelles de Belgique, rue Vautier 29, 1040 Bruxelles.

Présents: M. Alderweireldt, L. Baert, L. Bara, R. Bosmans, A. Canard (Fr), C. Colson, J.M. Couvreur, K. Decler, R. De Keer, P. Devillers, O. Hardy, J.-F. Hermanns, J. Hublé, J. Jacobs, M. Janssen, J. Kekenbosch, J.-P. Maelfait, A. Radermecker, M. Ransy, L. Scevenels, H. Segers, J. Van Keer, J. Van Roie, H. Vanuytven et A. Verbruggen.

Excusés: H. Janssens, R. Kekenbosch et D. Wijnants.

1° Allocution présidentielle :

Chers collègues,

Je vous présente à tous mes meilleurs voeux pour 1989 ainsi qu'aux membres de votre famille, je vous souhaite également une fructueuse année aranéologique et la bienvenue dans les locaux de l'Institut royal des Sciences Naturelles de Belgique.

Je salue parmi nous, la présence de Mr le dr. Alain Canard du Laboratoire de Zoologie et d'écophysiologie de l'Université de Rennes (France), qui a bien voulu accepter l'invitation d'assister à cette réunion et, pour rester fidèle à la tradition, d'en animer la deuxième partie par un exposé suivi d'une projection de diapositives.

En ce qui concerne notre Société, le nombre de membres, en règle de cotisation, reste stationnaire et comme vous avez pu le constater, notre "Feuille de Contact", dont le nombre de pages ne cesse d'augmenter, continue à paraître

régulièrement , ceci, il faut le souligner, grâce au travail de notre Secrétaire. Notre situation financière reste bonne, notre Trésorier, J.-P. Maelfait vous en dira plus lors de son rapport.

Il me reste un devoir agréable à remplir, c'est de remercier bien sincèrement tous les membres du Comité, qui tout au long de cette année m'ont aidé dans la gestion de la Société, mes remerciements vont également à la Direction de l'Institut pour les locaux et les appareils de projection qu'elle met à notre disposition.

Tout comme les années précédentes je formule le vœux que la Société Arachnologique de Belgique continue à prospérer et qu'elle prenne une place de plus en plus importante au niveau européen.

J. KEKENBOSCH,
Président.

2° Rapport du Secrétaire :

Au cours de l'année écoulée, trois fascicules de la "Feuille de Contact" ont été publiés avec un total de 138 pages, comprenant: les notules des réunions tenues, 18 articles et 3 communications.

En 1988 quatre nouveaux membres, dont deux correspondants étrangers, Alain CANARD (Fr) et Christa DEELEMEN (NL), se sont joints à notre Société.

3° Rapport du Trésorier :

Les recettes en 1988 s'élevaient à 14.965,- FB, les dépenses à 11.606,- FB. Au 31 décembre 1988, la solde s'élevait à 15.034,- FB.

4° Rapport du Bibliothécaire :

Nous avons reçu les revues et publications suivantes:

- "Hautes fagnes", quatre fascicules de l'année 1988 en échange de notre

"Feuille de Contact".

- Monsieur J.-Cl. HERREMAN, notre correspondant en Australie, que nous remercions vivement, a fait don d'une série de revues et articles dont voici la liste:

- Quatre fascicules de l'année 1988 de l'"Australasian Arachnology";
- 28 numéros du "American Museum Novitates";
- Cinq fascicules du "Proceedings of the Royal Zoological Society of New South Wales";
- Six fascicules du "The Australian Zoologist";
- Un bulletin de l'"American Museum of natural History" consacré au genre Loxosceles et publié en 1983.

Une liste des publications appartenant à notre Société sera rédigée cette année et envoyée aux membres intéressés (sur demande) dès qu'elle sera achevée.

5° Choix de l'excursion annuelle :

Une proposition a été faite par A. RADERMECKER. Il propose d'effectuer une excursion dans le Parc National Viroin-Hermeton le samedi 20 mai 1989.

Le Dr. Alain CANARD attire notre attention sur la possibilité d'organiser une excursion de quelques jours en Bretagne dans une des Stations Biologiques. Il est d'accord pour en assumer l'organisation.

La partie administrative de la réunion est suivie d'un exposé intéressant accompagné d'une projection de diapositives du Dr. Alain CANARD sur les modes de chasse des araignées.

Onze Amerikaanse correspondent James C. COKENDOLPHER van de Texas Technical University wenst de leden van ARABEL op het bestaan van de American Arachnological Society te wijzen en heeft ons volgende tekst opgestuurd:

Notre correspondant americain James C. COKENDOLPHER de la Texas Technical University veut attirer l'attention des membres d'ARABEL sur l'existence de la American Arachnological Society et nous a envoyé le texte suivant:

The American Arachnological Society was established in 1972 to promote the study of arachnology in the New World. Although its headquarters are in the U.S.A., members are found throughout the world. Two publications are produced: The Journal of Arachnology is issued three times a year and the newsletter American Arachnology is published semiannually. The newsletter is written in English, whereas the journal is written in English, French, spanish and portuguese. Annual meetings are held. Correspondance regarding membership or the society should be adressed to the Membership Secretary: Dr. Norman I. PLATNICK, Department of Entomology, The American Museum of Natural History, Central Park West at 79th Street, New York, New York 10024, U.S.A.

The annual meeting of the American Arachnological Society will be held in Indianapolis in June 20-24, 1989. All people interested in this meeting are welcome and should write to Jim BERRY, Department of Biological Sciences, Butler University, Indianapolis, Indiana 46208 U.S.A.

- - - - -

Rapport de l'excursion d'ARABEL **du 25 juin 1988 aux carrières de Montfort (Prov. de Liège)**

J.-F. HERMANN, rue de Liège 29, B-4800 Verviers

J. BASTIN, route de Dolembreux, B-4050 Esneux

Introduction

Les anciennes carrières de Montfort sont situées sur la rive droite de l'Ourthe, en face du village de Poulseur. Le substrat géologique est constitué par les psammites du bassin sédimentaire du famennien supérieur. Le site a été acquis en 1986 par la Société coopérative de Montfort, dans le but de garantir l'intégrité des milieux naturels. Ce domaine de trente hectares n'est pas habité, n'est accessible qu'à pied et recèle des milieux biologiques variés dont des éboulis, des falaises, des tunnels d'extraction, des excavations inondées, des pelouses, des fourrés de colonisation forestière, des ruines, etc...

Liste des espèces

La liste des espèces, dont Zelotes pseudoclivicolis GRIMM, 1982 et Theridion bellicosum SIMON, 1873, nouvelles pour la faune belge et publiées par Marc JANSSEN (1988), s'établit comme suit:

AMAUROBIIDAE

Amaurobius ferox (WALCK., 1825)

TITANOECIDAE

Titanoeca obscura (WALCK., 1802)

ZODARIIDAE Heliophanus cupreus (WALCK., 1802)

Zodarion rubidum (SIMON, 1904)

DYSDERIDAE Euophrys frontalis (WALCK., 1802)

Dysdera erythrina (WALCK., 1802)

GNAPHOSIDAE Sitticus pubescens (FABR., 1775)

Drassodes lapidosus (WALCK., 1802)

Haplodrassus signifer (C.L. KOCH, 1839)

Zelotes pseudoclivicolis GRIMM, 1982

Zelotes subterraneus (C.L. KOCH, 1833)

Callilepis nocturna (LINNAEUS, 1758)

CLUBIONIDAE Xerolycosa nemoralis (WESTRING, 1861)

Clubiona terrestris WESTRING, 1862

THOMISIDAE

Misumena vatia (CLERCK, 1757)

SALTICIDAE

Salticus scenicus (CLERCK, 1757)

Heliophanus aeneus (HAHN, 1834)

Euophrys petrensis C.L. KOCH, 1837

Evarche falcata (CLERCK, 1757)

LYCOSIDAE

Pardosa palustris (LINNAEUS, 1758)

Pardosa lugubris (WALCK., 1802)

Pardosa hortensis (THORELL, 1872)

Alopecosa pulverulenta (CLERCK, 1757)

Phrurolithus festivus (C.L.KOCH,1835)

LIOCRANIDAE Aulonia albimana (WALCK.,1805)

Apostenus fuscus WESTRING,1851

ANYPHAENIDAE

Anyphaena accentuata (WALCK.,1802)

THERIDIIDAE LINYPHIIDAE

Episinus truncatus LATREILLE,1809

Euryopsis laeta (WESTR.,1861)

Crustulina guttata (WIDER,1834)

Anelosimus vittatus (C.L.KOCH,1831)

Theridion mystaceum L.KOCH,1870

Theridion bimaculatum (LINNAEUS,1767)

Theridion bellicosum SIMON,1873

Enoplognatha ovata (CLERCK,1757)

Enoplognatha thoracica (HAHN,1833)

NESTICIDAE Micrargus laudatus (O.P.CAMBR.,1881)

Nesticus cellulanus (CLERCK,1757)

TETRAGNATHIDAE

Tetragnatha pinicola L.KOCH,1870

Tetragnatha montana SIMON,1874

METIDAE

Metellina marianae (SCOPOLI,1773)

Meta menardi (LATREILLE,1804)

Pirata latitans (BLACKWALL,1841)

AGELENIDAE

Tegenaria silvestris L.KOCH,1872

MIMETIDAE

Ero aphana (WALCK.,1802)

Walckenaera antica (WIDER,1834)

Hylyphantes nigritus (SIMON,1881)

Hylyphantes graminicola (SUND.,1829)

Trematocephalus cristatus

(WIDER,1834)

Gongylidium rufipes (SUND.,1829)

Metopobactrus prominulus

(O.P.CAMBR.,1872)

Maso sundevalli (WESTRING,1851)

Diplocephalus cristatus

(BLACKW.,1833)

Erigone atra (BLACKW.,1841)

Bathyphantes gracilis (BLACKW.,1841)

Lepthyphantes obscurus

(BLACKW.,1841)

L.tenuis (BLACKW.,1852)

L.zimmermanni BERTKAU,1890

L.flavipes (BLACKW.,1854)

L.pallidus (O.P.CAMBR.,1871)

Participants

BASTIN Jean, BOSSELAER Jan, HERMANNNS Jean-François, JACOBS Jos, JANSSEN Marc, JOCQUE Rudy, MAELFAIT Jean-Pierre, SCEVENELS Léon et WIJNANTS David.

Référence

JANSSEN, M., 1988. Twee nieuwe soorten voor de Belgische spinnenfauna. Nwsbr. Belg. Arachnol. Ver. 9: 5-6.

DETERMINEERTABEL TOT DE GENERA VAN
DE LYCOSIDAE (Araneae)
VAN DE BENELUX EN GROOT-BRITTANNIE

Mark ALDERWEIRELDT

Laboratorium voor Ecologie der Dieren,
Zoögeografie en Natuurbehoud
K.L. Ledeganckstraat 35
B - 9000 GENT

1. INLEIDING

Het aflijnen van subfamilies en genera binnen de familie van de wolfspinnen heeft altijd al voor heel wat problemen gezorgd. Waarschijnlijk is dit te wijten aan de enorme homogeniteit in algemene bouw die de Lycosidae toch wel kenmerkt en waardoor een wolfspin door iedereen onmiddellijk als dusdanig kan worden herkend. Het aantal subfamilies is in de loop der tijden voortdurend veranderd en de diverse genera werden door verschillende auteurs vaak in totaal verschillende subfamilies ondergebracht (DONDALE, 1986; ROEWER, 1958; SIMON, 1937; ZYUZIN, 1985). Een juiste karakterisering van de genera is ook vaak moeilijk geweest (zie GUY, 1966; ROEWER, 1958). Daardoor is het opstellen van een onfeilbare generatabel een moeilijke opgave. De bestaande generatabelen voor grofweg de Westeuropese genera (vb. DAHL, 1908; LOCKET & MILLIDGE, 1951; SIMON, 1937; WIEBES & DEN HOLLANDER, 1974; WUNDERLICH, 1984) voldoen dan ook in vele gevallen niet helemaal.

Deze tabel wil dan ook een nieuw alternatief bieden voor het zo nauwkeurig mogelijk determineren van de genera. Er is naar gestreefd om de terminologie en de gebruikte kenmerken zo eenvoudig mogelijk te houden zodat iedere amateur snel de wolfspin genera van de Benelux kan leren kennen.

De tabel is in ieder geval geldig voor het grondgebied van België, Nederland, het Groot-Hertogdom-Luxemburg en de Britse eilanden. In een hoog percentage van de gevallen is hij echter ongetwijfeld ook een heel stuk buiten deze landsgrenzen bruikbaar. Niet opgenomen genera treden in de regel pas op vanaf de Alpen, in het mediterrane gebied en continentaal Europa.

Alle opbouwende kritiek die de bruikbaarheid van deze tabel zou kunnen opvoeren is bijzonder welkom op het adres van de auteur.

2. DETERMINEERTABEL

1. - Femur I prolateraal met 1 stekel (Fig. 1) 2
- Femur I prolateraal met 2 stekels (Fig. 2) 6

OPM. 1 : De stekels zijn vrij fijn bij Aulonia.

OPM. 2 : Het wordt aangeraden steeds links en rechts te controleren. Bij een individu van het genus Trochosa werden namelijk links 1 en rechts 2 prolaterale stekels op femur I vastgesteld. In zo'n geval telt de 2. Nog nooit werden individuen behorende tot een genus met normaal 1 prolaterale stekel op femur I aangetroffen met 2 stekels.

OPM. 3 : Femur II heeft in vele gevallen maar 1 prolaterale stekel. Zorg er dus voor wel degelijk naar femur I te kijken.

OPM. 4 : Het gebeurt regelmatig dat de stekels zijn afgebroken. In dat geval zijn bij een goede oriëntatie de putjes, waarin de stekels hebben gestaan, steeds goed te zien.

2. - Patella van de palp en uiterste topje van de femur van de palp bij beide sexen met witte haren (bij langer geconserveerd materiaal moeilijker te zien, doch de genoemde palpleedjes blijven wel contrasterend geel). Femur I opvallend donkerder dan de overige femora. Epigyne met een eenvoudige, trapeziumvormige, bleke, mediane plaat. Achterste spintepels langer dan de overige spintepels en meestal lichtjes divergerend. Voorste ogenrij sterk procurv (doordat de voorzijgen lager staan dan de voormiddenogen) AULONIA

OPM. 5 : Een kleine, webbouwende soort in het bestreken gebied, nl. Aulonia albimana.

- Niet met deze combinatie van kenmerken. Patella van de palp in de regel met geen of toch zeker niet met meer witte haren dan de overige delen van de palp. Genitalia anders gebouwd. Achterste spintepels niet opvallend langer dan de overige 3

3. - Binnenrand van de cheliceren met 2 tanden (Fig. 3) (links en rechts controleren en indien mogelijk zelfs meerdere individuen van dezelfde soort !). Carapax meestal met een duidelijke, mediane, parallelzijdige, blekere band. Soms ook met duidelijke, blekere, laterale, carapaxbanden (slechts bij enkele soorten is de carapaxtekening onduidelijk) ALOPECOSA

- Binnenrand van de cheliceren met meer dan twee tanden (meestal 3 waarbij het derde tandje vaak kleiner is dan de overige). Carapaxtekening afwezig of anders 4

4. - Palea zwak ontwikkeld of afwezig (zie Fig. 4). Carapax meestal met een duidelijke V of Y-figuur in de bleke, longitudinale band (Fig. 5) (LET OP : zeer onduidelijk bij Pirata latitans, epigyne fig. 11). Bleke zijbanden op de carapax meestal goed zichtbaar PIRATA

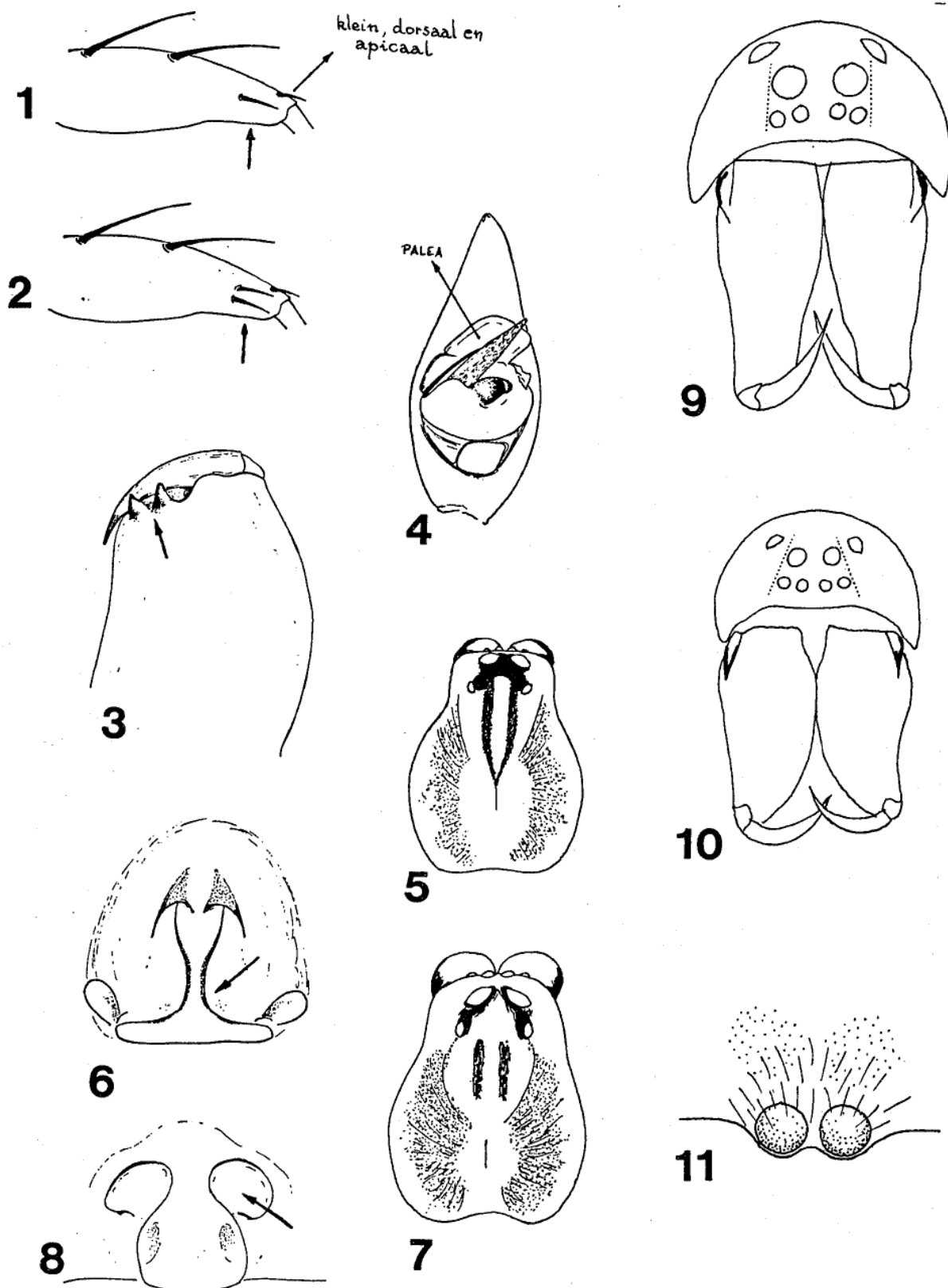

Fig 1 en 2 : Femur I prolateraal zicht, Fig. 3 : Cheliceer van Alopecosa pulverulenta, binnenzicht, Fig. 4 : Mannelijke palp van een vertegenwoordiger van de Pardosa pullata-groep, ventraal zicht, Fig. 5 : Cephalothorax van een vertegenwoordiger van het genus Pirata, dorsaal zicht, Fig. 6 : Epigyne van Trochosa terricola, ventraal zicht, Fig. 7 : Cephalothorax van een vertegenwoordiger van het genus Trochosa, dorsaal zicht, Fig. 8 : Epigyne van Xerolycosa nemoralis, ventraal zicht, Fig. 9 : Cephalon en chelicerae van Arctosa leopardus (mannetje), vooraanzicht, Fig. 10 : Cephalon en chelicerae van Tricca lutetiana (mannetje), vooraanzicht, Fig. 11 : Epigyne van Pirata latitans, ventraal zicht. De schaal van deze figuren is niet vergelijkbaar.

- Palea aanwezig (Fig. 4). Geen V of Y-figuur in de bleke, mediane carapaxband. Carapaxtekening afwezig of bestaande uit een vlekken-tekening, doch nooit met consistente longitudinale banden 5

5 - Voorste ogenrij procurv of recht (let op als de voorzijogen kleiner zijn dan de voormiddenogen). Breedte van de tweede ogenrij (= achtermiddenogen) gelijk of hoogstens iets kleiner dan de breedte van de gehele voorste ogenrij (laterale dus inbegrepen). De lijn die de buitenkant van de eerste en de tweede ogenrij verbindt (= de buitenste tangenten) daardoor parallel of slechts licht convergerend (Fig. 9) ARCTOSA

- Voorste ogenrij recurv (door het dieper staan van de voormiddenogen). Breedte van de tweede ogenrij (= achtermiddenogen) kleiner dan de breedte van de gehele voorste ogenrij (laterale dus inbegrepen). De lijn die de buitenkant van de eerste en tweede ogenrij verbindt (= de buitenste tangenten) daardoor sterk convergerend (Fig. 10) TRICCA

OPM. 6 : Het genus Tricca wordt door sommige auteurs (o.a. WIEBES, 1959 en WUNDERLICH, 1984) beschouwd als een subgenus van Arctosa. Andere auteurs, zoals BRAUN (1963), zijn het daarmee niet eens. Nochtans besluiten ook DONDALE & REDNER (1983), op basis van Noord-amerikaans materiaal, om Tricca met Arctosa te synonymiseren. De positionering van de ogen lijkt inderdaad een onvoldoende kenmerk voor het opsplitsen van de soorten in twee genera, vooral ook omdat de bouw van de genitalia vaak zeer verwant is. Het is mogelijk dat verder onderzoek het grote genus Arctosa in verschillende genera doet uiteenvallen.

6 - Carapaxtekening overwegend geel. Laterale, donkere carapaxbanden niet consistent of continu maar opgebouwd uit afzonderlijke vlekken. Poten opvallend gevlekt (niet geannuleerd). Genitalia onmiskenbaar. Sternum geel met bruine vlekken ter hoogte van de coxae (vaak alleen ter hoogte van coxa I tot en met III) HYGROLYCOSA

OPM. 7 : Een zeldzame soort van natte situaties, nl. Hygrolycosa rubrofasciata.

- Carapaxtekening, alhoewel soms met veel geel, toch duidelijk anders. Genitalia anders gebouwd 7

7. - Epigyne met T-vormig mediaan septum (Fig. 6). In de bleke mediane carapaxband zijn in de regel in de voorste helft twee donkere streepjes te zien (Fig. 7). Grotere soorten (meestal groter dan 10 mm, zeker de wijfjes) TROCHOSA

- Niet met deze combinatie van kenmerken 8

8. - Binnenrand van de cheliceren in de regel met 2 tanden (zoals in Fig. 3). Epigyne met één paar hel gekleurde, ovale atria (Fig. 8). Mediane, blekere carapaxband met parallelle zijden en vaak bezet met opvallende, witte haren. Zijranden van de cephalothorax in vooraanzicht tamelijk schuin aflopend en daardoor breder dan het ogenveld XEROLYCOSA

- Binnenrand van de cheliceren in de regel met meer dan 2 tanden. Bouw van de genitalia doorheen het genus zeer divers. Zijranden van de cephalothorax in vooraanzicht steil aflopend en daardoor weinig breder dan het ogenveld PARDOSA

3. OVERZICHT VAN HET AANTAL BELGISCHE SOORTEN IN ELK VAN DE OPGENOMEN GENERA (uit ALDERWEIRELDT, 1985)

Genus	Aantal soorten (44 in België)	
Alopecosa	8	
Arctosa	4	(5 inclusief Tricca, zie OPM. 6)
Aulonia	1	(<u>Aulonia albimana</u> (Walck., 1805)
Hygrolycosa	1	(<u>Hygrolycosa rubrofasciata</u> (Ohlert, 1865)
Pardosa	16	
Pirata	7	
Tricca	1	(zie OPM. 6)
Trochosa	4	
Xerolycosa	2	

4. REFERENTIES

ALDERWEIRELDT, M. , 1985. Verspreiding en Oecologie van de Belgische Lycosidae (Araneae). Licentiaatsverhandeling R.U. Gent, 196 pp.

BRAUN, R., 1963. Das Tricca - problem (Arach., Araneae). Senckenbergiana biol. 44 (1) : 73 - 82.

DAHL, F., 1908. Die Lycosidenfauna Deutschlands und ihre Stellung im Haushalte der Natur. Nach statistischen Untersuchungen dargestellt. Nova Acta Acad. Caes. Leop. Carol., 88 (3) : 175-678.

DONDALE, C.D., 1986. The subfamilies of wolf spiders (Araneae : Lycosidae). Actas X Congr. Int. Aracnol. JACA, Espana, 1 : 327-332.

DONDALE, C.D. & REDNER, J.H., 1983. Revision of the wolf spider genus Arctosa C.L. Koch in North and Central America (Araneae, Lycosidae). J. Arachnol., 11 : 1 - 30.

GUY, Y., 1966. Contribution à l'étude des araignées de la famille des Lycosidae et de la sous famille des Lycosinae avec étude spéciale des espèces du Maroc. Trav. Inst. scient. chérif (Zool.), 33 : 1 - 174.

LOCKET, G.H. & MILLIDGE, A.F., 1951. British Spiders, Vol. I. Ray Society London.

ROEWER, C.F., 1958. Araneae Lycosaeformia II (Lycosidae). Explor. Parc natn. Upemba, Miss G.F. De Witte, 55 : 3 - 518.

SIMON, E., 1937. Arachnides de France. Vol. 6 : 979 - 1298.

WIEBES, J.T., 1959. The Lycosidae and Pisauridae (Araneae) of the Netherlands. Zool. Verhandelingen Leiden, nr. 42 (78 pp.).

WIEBES, J.T. & DEN HOLLANDER, J., 1974. Nederlandse wolfspinnen (Lycosidae en Pisauridae). Wetenschappelijke Mededeling van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, nr. 41.

WUNDERLICH, J., 1984. Zur Taxonomie und Determination europäischer Spinnen-Gattungen. I. Wolfspinnen (Lycosidae) (Arachnida, Araneae). Neue entom. Nachr., 7 : 21 - 29.

ZYUZIN, A.A., 1985. (in het Russisch) (Generic and subfamilial criteria in the systematics of the spider family Lycosidae (Aranei) with the description of a new genus and two new subfamilies). Proc. Zool. Inst. USSR, Acad. Sci., Ovtsharenko V.I. ed., 139 : 40 - 51.

5. DANKWOORD

Ik wens R. De Keer, A. De Winter, R. Jocqué, J.-P. Maelfait en D. Maes te danken voor het uittesten van de tabel. Jan Bosselaers was zo vriendelijk om het russische artikel van Zyuzin (1985) in verstaanbare taal om te zetten.

6. RESUME

Une nouvelle clef de détermination est présentée pour les genres d'araignées loup (Lycosidae) présents en Belgique, la Hollande, le Grand-Duché-de-Luxembourg et les Isles Britanniques. Neuf genres sont mentionnés : Alopecosa (avec 8 espèces en Belgique), Arctosa (avec 4), Aulonia (seulement Aulonia albimana (Walck.)), Hygrolycosa (seulement Hygrolycosa rubrofasciata (Ohlert)), Pardosa (avec 16 espèces en Belgique), Pirata (avec 7), Tricca (seulement Tricca lutetiana (Simon) en Belgique), Trochosa (avec 4) et Xerolycosa (avec 2 espèces en Belgique). Le genre Tricca est récemment considéré à nouveau comme synonyme de Arctosa.

7. SUMMARY

A new identification key is presented for the genera of wolf spiders (Lycosidae) occurring in Belgium, the Netherlands, Luxemburg and the British Isles. Nine genera are mentioned : Alopecosa (with 8 species in Belgium), Arctosa (with 4), Aulonia (only Aulonia albimana (Walck.)), Hygrolycosa (only Hygrolycosa rubrofasciata (Ohlert)), Pardosa (with 16 species in Belgium), Pirata (with 7), Tricca (only Tricca lutetiana (Simon) in Belgium), Trochosa (with 4) and Xerolycosa (with 2 species in Belgium). The genus Tricca is recently considered again as a junior synonym of Arctosa.

DE SPINNENFAUNA VAN HET NATUURRESERVAAT "DE LEIEMEERSEN"
(OOSTKAMP, WEST-VLAANDEREN). KANSEN VOOR NATUURONTWIKKELING BIJ
SPONTANE SUCCESIE DOOR AFWEZIGHEID VAN MAAIBEHEER.

Kris Decleer
Rijksuniversiteit Gent
Laboratorium voor Ecologie der Dieren, Zoögeografie en
Natuurbehoud
K.L. Ledeganckstraat 35
9000 GENT

INLEIDING

De problematiek van het uitstoten van marginale landbouwgronden in het kader van Europese produktiebeperkingen is in natuurbehoudskringen momenteel bijzonder actueel. Vele weinig produktieve, natte boerengraslanden hebben nog een zekere natuurwaarde behouden, terwijl verlaten percelen op spontane wijze vaak een zekere natuurwaarde hebben ontwikkeld. Valorisatie van deze terreinen gebeurt meestal op botanische of ornithologische gronden. In deze problematiek zijn mogelijke kansen voor de ongewervelde fauna nauwelijks gedocumenteerd. Deze bijdrage behandelt de spinnenfauna van een nat hooiland dat ruim 30 jaar geleden door de landbouw werd verlaten en spontaan kon evolueren.

HET STUDIEGEBIED EN TOELICHTINGEN BIJ HET ONDERZOEK

Het natuurreservaat "De Leiemeersen" te Oostkamp (UTM : ES16) is ongeveer 3 ha groot en een restant van een groter moeras- en hooilandgebied dat in de periode 1968-1975 grotendeels werd opgespoten met bagger uit het kanaal Oostende-Gent. De naam "Leiemeersen" verwijst naar de rivier "de Zuidleie" waarin de bedding van het hogervernoemde kanaal reeds in de 14e eeuw is uitgegraven (DECLEER 1984). Vooral door een waterpeilverhoging van het kanaal in de vijftiger jaren kwam het klassieke landbouwgebruik in het gebied (nl. hooiland met nabegrazing) grotendeels te vervallen. Een spontaan successieproces kon plaatsgrijpen waarbij nieuwe vegetatietypes zich ontwikkelden. Vooral riet- en grote zeggen-vegetaties (*Phragmites* en *Magnocaricion*) konden zich uitbreiden ten koste van het oorspronkelijke grasland. Het grasland zelf werd bultig en minder open en *Moerasspirea* (*Filipendula ulmaria*) deed massaal haar intrede. Plaatselijk ontstonden ook een Elzenbosje (*Alnus glutinosa*) en Rietgras-vegetaties (*Phalaris arundinacea*).

Bij de oprichting van het reservaat in 1982 werden als beheersdoelstellingen vooropgesteld : 1) behoud van de nieuw ontstane variatie in vegetatiestructuren en 2) herstel van het oorspronkelijke, botanisch zeer soortenrijke hooiland. Om het beheer beter te kunnen onderbouwen werd, in het kader van licentiaatsverhandelingen, in 1982 en 1983 een inventaris van het gebied opgemaakt (DANNEELS 1983 en DECLEER 1983). In deze bijdrage wordt een overzicht gegeven van de spinnenwaarnemingen uit die periode, aangevuld met meer recente handvangsten.

MATERIAAL EN METHODE

1982

4 stations met elk 6 bodemvallen, bemonsterd in de periode 16/7-9/10 (diameter 9,5 cm, 4% formolfixatief, geledigd om de 14 dagen). Ligging zie FIGUUR 1.

A : Verruigd hooiland (*Calthion*) met Breedbladige orchis (*Dactylorhiza majalis*) en Watermunt (*Mentha aquatica*), weinig strooisel, minst vochtig van alle stations, gelegen in Moeras-spirea-ruigte op de overgang naar grote zeggen-vegetatie.

B : Scherpe zegge-vegetatie (*Carex acuta*), bodemvallen tussen de pollen op vrijwel naakte bodem.

C : Rietland (*Phragmites australis*) met strooisellaag en beperkte kruidenvegetatie.

D : Jong elzenbosje, ca. 400 m², lage en weinig dichte kruidlaag, open modderbodem, bodemvallen op de drogere boomsokkels.

Voor meer gegevens zie DECLEER (1983)

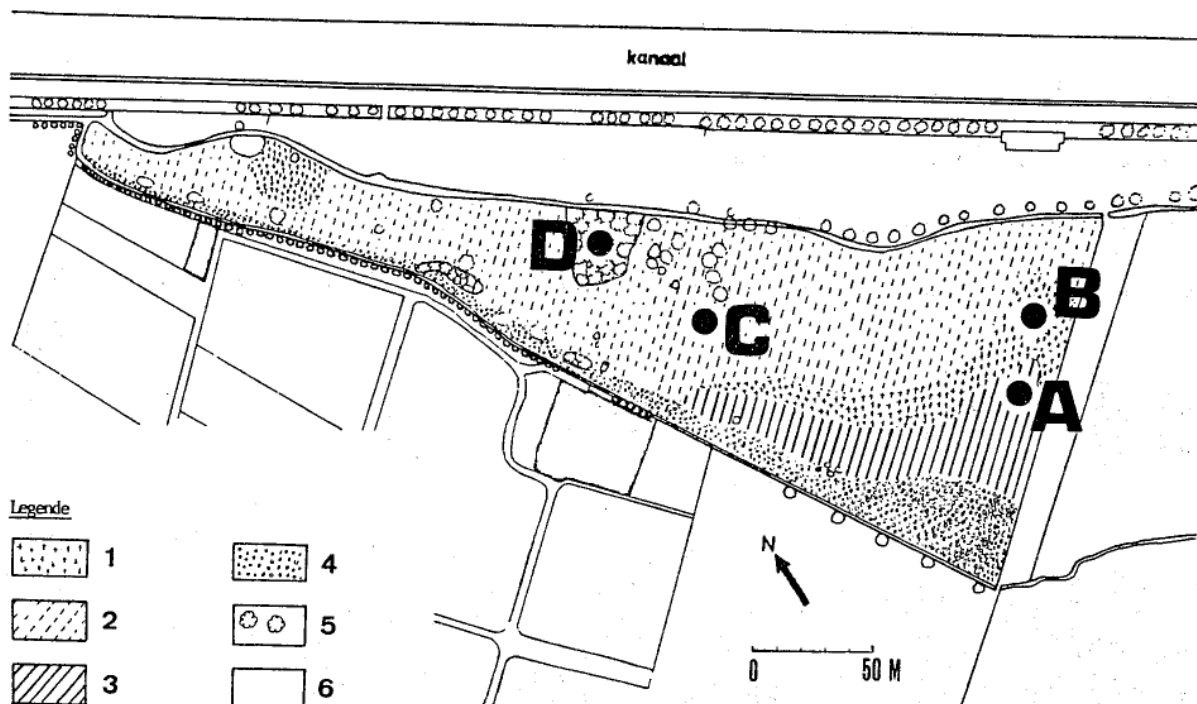
1983-1988

Handvangsten (vooral uitzeven van strooisel) en in mindere mate sleepvangsten in diverse vegetatietypes en periodes (vooral winter en voorjaar); aangevuld met sporadische handvangsten in de onmiddellijke omgeving van het terrein.

SOORTENSAMENSTELLING

Een soortenlijst van alle spinnesoorten die tot nu toe in de Leiemersen zijn aangetroffen, is weergegeven in TABEL 1. Momenteel zijn 82 soorten bekend, wat voor een dergelijke kleine oppervlakte soortenrijk kan genoemd worden. Faunistisch meest interessant zijn : *Trochosa spinipalpis*, *Marpissa muscosa* (volgens JANSSEN & BAERT (1987) na 1882 niet meer uit West-Vlaanderen gemeld), *Nuctenea umbratica* (volgens RANSY & BAERT (1987) nog niet eerder in deze provincie waargenomen), verder nog *Allomengea vidua*, *Baryphyma pratensis*, *Carorita paludosa*, *Centromerus incultus*, *Donacochara speciosa*, *Hypomma cornutum*, *Microlinyphia impigra*, *Porrhomma oblitum*, *Silometopus elegans* en *Thyreostenius parasiticus*.

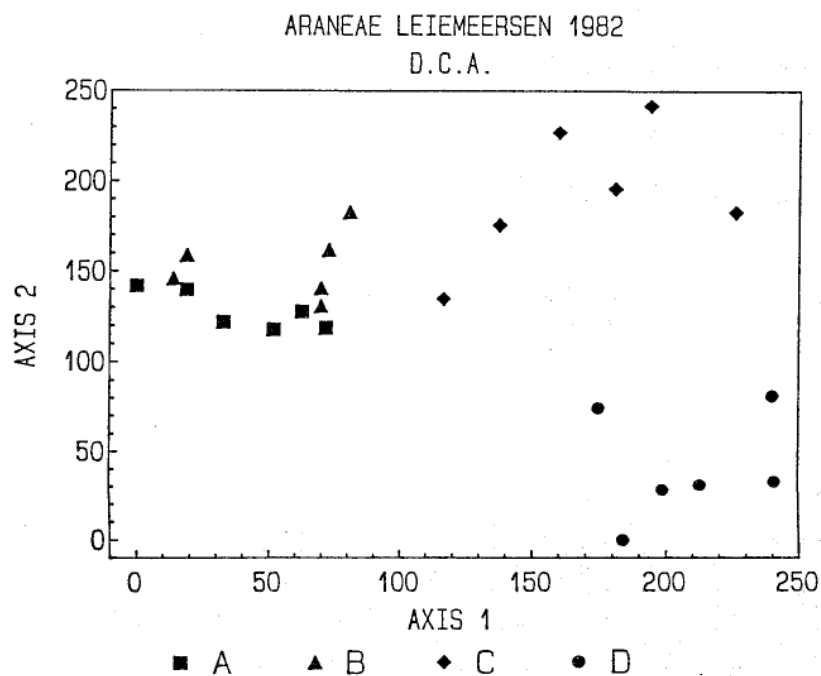
Uit TABEL 1 valt nog op te maken dat botanisch weinig waardevolle, monotypische vegetaties, zoals van Rietgras, toch gekenmerkt kunnen zijn door een grote rijkdom aan soorten, waaronder meerdere van grote faunistische waarde.

FIGUUR 1

Schematische vegetatiekaart van "De Leiemeersen" (1982) met aanduiding van de 4 stations.

1 = Scherpe zegge (en Oeverzegge) (Magnocaricion); 2 = Riet (Phragmition); 3 = Verruigd grasland met Moerasspirea (Filipendulion met fragmenten Calthion); 4 = Brandnetelruigte; 5 = Bomen; 6 = Landbouwgebied.

FIGUUR 2

Resultaten DCA-analyse.

BODEMVALLEN		HANDVANGSTEN-SLEEVANGSTEN					mm/ww				
1982		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
DICTYNIDAE	Dictyna uncinata	x	.	.	.	.	x	.	.	.	x
	DYSERIDAE	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	Dysdera crocata	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	CLUBIONIDAE	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	Clubiona corticalis	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
CLUBIONIDAE	Clubiona lutescens	1/-	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	Clubiona pragmatitis	3/1	x	x	xx	x	x	x	xx	xx	x
	Clubiona reclusa	.	xxx	x	xx	.	xx	.	.	.	.
	Clubiona stagnatilis	1/2	x	xx	x	.	.	.	.	.	.
	THOMISIDAE	.	xx	.	.	.	.	.	.	.	.
Xysticus ulmi	Xysticus ulmi	.	xx	.	.	.	.	.	.	.	.
	LYCOSIDAE	-/40	xxx	x	x	x	.	.	.	.	.
	Pardosa amentata	.	x	.	.	.	.	.	.	.	.
	Pardosa nigriceps	-/2	x	.	.	.	.	.	.	.	.
	Pardosa pullata	1/20	x	.	.	.	.	.	.	.	.
Pirata hygrophilus	Pirata hygrophilus	3/15	xx	.	.	.	.	.	.	.	.
	Pirata latitans	146/296	xx	x	xx	xxx	x	.	.	.	.
	Pirata piraticus	-/1	x	.	.	.	.	.	.	.	.
	Trochosa ruficola	3/1	x	.	.	.	.	.	.	.	.
	Trochosa spinipalpis	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
PISAURIDAE	Pisaura mirabilis	698/154	x	x	xx	xxx	.	.	.	.	.
	HAHNIDAE	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	Antistea elegans	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	AGELENIDAE	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	Agelena labyrinthica	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Tegenaria atrica	Tegenaria atrica	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	Tegenaria picta	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	MIMETIDAE	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	Ero cambridgei	.	x	x	x	.	.	.	.	.	.
	Ero furcata	.	x	.	.	.	.	.	.	.	.
THERIDIIDAE	Theridion bimaculatum	2/-	x	.	.	.	.	.	.	.	.
	Robertus lividus	.	x	.	.	.	.	.	.	.	.
	TETRAGNATHIDAE	29/75	x	x	x	xx	.	.	.	.	.
	Pachygnatha clercki	.	x	.	.	.	.	.	.	.	.
	Pachygnatha degeeri	.	xx	.	.	.	.	.	.	.	.
Tetragnatha extensa	Tetragnatha extensa	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	SALTICIDAE	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	Marpissa muscosa	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	ARANEIDAE	-/1	x	.	.	.	.	.	.	.	.
	Araneus diadematus	1/-	xx	x	x	.	.	.	.	.	.
Larinioides cornutus	Larinioides cornutus	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	Nuctenea umbratica	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.

TABEL 1

Voorlopige soortenlijst van de spinnen in het natuurreservaat "De Leieemeersen" en omgeving. (Naamgeving volgens BOSMANS & MAELFAIT 1986)

Hand- en sleepvangsten : 1 = Moerasspireaiguete met Calthion-relikten; 2 = Grote zeggen-vegetatie; 3 = Rietgrasvegetatie; 4 = Riet; 5 = Aanpalende percelen (weiland, knotwilgen, bunker WO.II)

x = 1-10 ex.; xx = 10-50 ex.; xxx = >50 ex.

VERSCHILLEN TUSSEN DE STATIONS

Voor een analyse van de bodemvalgegevens van 1982 hebben we gebruik gemaakt van volgende technieken :

1. Levins' habitatbreedte per soort (LEVINS 1968) (TABEL 3).

De waarde die men bekomt is begrepen tussen 0 en 1. 1 duidt op een volledig gelijke spreiding van de aantallen over de verschillende stations. Hoe kleiner de waarde, hoe groter de voorkeur voor een bepaald station. Arbitrair stellen we dat een waarde onder de mediaan (=middelste waarde) beduidend is.

2. Kruskal-Wallis variantie-analyse per soort (SIEGEL 1956) (TABEL 3).

Deze test onderzoekt of de hypothese dat een soort gelijkmatig voorkomt in alle stations al of niet significant (d.i. met een zekerheid van 95 à 100%) kan verworpen worden.

3. DCA-analyse (HILL 1979) (FIGUUR 2).

Deze techniek geeft ondermeer een visuele weergave van de onderlinge gelijkenis tussen de verschillende bodemvallen op basis van hun soorten-samenstelling. Groepen bodemvallen met sterk verschillende soorten-samenstelling liggen ver uit elkaar.

Uit TABEL 2 blijkt duidelijk dat het verruigde grasland het rijkst is aan soorten en individuen. De hoge aantallen komen vooral op rekening van Oedothorax fuscus, Pirata piraticus en Gnathonarium dentatum. Uit de DCA-analyse (FIGUUR 2) blijkt een sterke verwantschap tussen de spinnenfauna van het ruige grasland en de Scherpe zegge-vegetatie. Inderdaad zijn deze vegetaties ook qua structuur onderling meer vergelijkbaar dan met een riet-vegetatie of een jong elzenbos. Beide laatste stations zijn vrij scherp van elkaar en van de overige stations gescheiden : ze zijn gekenmerkt door een eigen combinatie van soorten en aantallen. Het rietbiotoop staat daarbij dichterbij grasland en zegge dan het elzenbos.

Van de 23 talrijkste soorten (d.i. soorten met minstens 6 ex. in één van de 4 stations) hebben slechts 5 soorten een niet significant aantoonbare voorkeur of afkeur voor een bepaald station (K-W-analyse : TABEL 3) : nl. Erigone atra (N=78), Antistea elegans (N=852), Allomengea vidua (N=216), Diplocephalus permixtus (N=32) en Walckenaeria nudipalpis (N=15). (Bij beide laatste soorten speelt het effect van kleine aantallen en de conclusie is daarom wellicht niet erg betrouwbaar.) De "Levins' habitat-breedte"-waarden (TABEL 3) zijn in dit opzicht duidelijk minder krachtig : de procentuele abundanties moeten sterk van elkaar verschillen vooraleer een beduidend verschil kan worden vastgesteld en bovendien treden bij soorten met lage vangsttotalen dergelijke verschillen gemakkelijker op dan bij soorten met grote aantallen wat interpretatie bemoeilijkt.

Uit TABEL 3 blijkt duidelijk dat het gros van de soorten een voorkeur heeft voor één of meer van de bemonsterde vegetatietypes. In het verruigde grasland bereiken 10 soorten hun optimum. Hieronder bevinden zich de faunistisch belangrijke Centromerus incultus en verder karakteristieke soorten van natte, lichtrijke biotopen zoals Pirata piraticus, P. latitans, Pardosa amentata, Gnathonarium dentatum, Bathypantes approximatus, Diplocephalus permixtus, Agyneta decora, Oedothorax fuscus en Ceratinella brevipes. Hoewel vele soorten slechts iets lagere aantallen

	A	B	C	D	Totaal
Aantal individuen	1570	885	639	719	3813
Totaal aantal soorten	29	23	23	23	42
Mediaan aantal soorten	19.5	14.0	14.0	14.5	-

TABEL 2

Resultaten van het bodemvalonderzoek in 1982 : algemene gegevens.

	A	B	C	D	N	Levins' hab.br.	k-w
<i>Erigone vagans</i>	-	-	-	<u>100.0</u>	15	<0.2500	***
<i>Porrhomma pygmaeum</i>	-	-	33.3	<u>66.7</u>	24	<0.4500	***
<i>Donacochara speciosa</i>	-	-	<u>86.7</u>	13.3	15	<0.3251	**
<i>Pirata hygrophilus</i>	-	-	<u>81.0</u>	19.0	21	<0.3615	***
<i>Bathypantes gracilis</i>	17.0	15.3	25.2	<u>42.5</u>	517	0.8428	**
<i>Diplostyla concolor</i>	25.0	-	-	<u>75.0</u>	12	<0.4000	*
<i>Pachygnatha clercki</i>	24.0	16.4	12.5	<u>47.1</u>	104	0.7761	*
<i>Oedothorax retusus</i>	41.2	5.3	-	<u>53.5</u>	114	<0.5446	***
<i>Erigone atra</i>	32.0	26.8	9.0	32.0	78	0.8741	
<i>Antistea elegans</i>	34.0	23.5	23.9	18.6	852	0.9517	
<i>Pirata latitans</i>	<u>55.6</u>	5.5	38.9	-	18	<0.5400	**
<i>Lophomma punctatum</i>	30.0	<u>42.0</u>	28.0	-	50	0.7251	**
<i>Gnathonarium dentatum</i>	<u>40.7</u>	28.4	17.1	13.8	479	0.8485	**
<i>Allomengea vidua</i>	32.4	39.4	14.8	13.4	216	0.8337	
<i>Pirata piraticus</i>	<u>44.8</u>	36.4	15.9	2.9	442	<0.6958	**
<i>Pardosa amentata</i>	<u>77.5</u>	5.0	17.5	-	40	<0.3945	***
<i>Bathypantes approximatus</i>	<u>46.8</u>	34.3	11.9	7.0	201	0.7029	**
<i>Diplocephalus permixtus</i>	<u>68.8</u>	18.8	3.1	9.3	32	<0.4830	
<i>Oedothorax fuscus</i>	<u>86.9</u>	6.7	0.2	6.2	421	<0.3272	***
<i>Agyneta decora</i>	<u>60.3</u>	39.7	-	-	78	<0.4798	***
<i>Walckenaeria nudipalpis</i>	40.0	40.0	6.7	13.3	15	0.7305	
<i>Centromerus incultus</i>	<u>68.8</u>	25.0	6.2	-	16	<0.4638	**
<i>Ceratinella brevipes</i>	<u>90.0</u>	10.0	-	-	10	<0.3049	*

TABEL 3

Resultaten van het bodemvalonderzoek in 1982 : Procentuele verdeling over de 4 stations van de 23 talrijkste soorten.

N = totaal aantal gevangen individuen; < = habitatbreedte onder de mediaanwaarde; k-w = resultaten Kruskal-Wallis variantie-analyse met significantiewaarden : * = 0.05 > p > 0.01; ** = 0.01 > p > 0.001; *** = 0.001 > p.

De soorten zijn gerangschikt volgens hun ligging op de as met grootste variatie (as 1 DCA-analyse). Van de soorten met habitatbreedte onder de mediaanwaarde en/of significant verschil tussen de stations onderling is telkens de grootste procentuele abundantie onderlijnd. (Uitleg zie tekst)

bereiken dan in het verruigde grasland, telt de Scherpe zegge-vegetatie eigenlijk geen uitspringers van betekenis. In het riet zijn er 2 "discriminerende" soorten (Donacochara speciosa en Pirata hygrophilus) en in het elzenbosje 6. Het laatste vegetatietype wordt merkwaardig genoeg vooral gekenmerkt door weinig karakteristieke soorten voor bosbiotopen. Erigone vagans, Porrhoma pygmaeum, Bathyphantes gracilis, Diplostyla concolor, Pachygnatha clercki staan bekend als min of meer eury-hygrofiel. De grote aantallen van Oedothorax retusus in een beschaduwde en vochtige omgeving kunnen hier uitzonderlijk worden genoemd. Echte bossoorten ontbreken (nog) in dit jonge en kleine boscossysteem.

Uit de hand- en sleepvangsten kunnen bijkomende indicatorsoorten voor één van de 4 vegetatietypes worden afgeleid. Opvallend in het Filipendulion/Calthion grasland zijn de vegetatiebewonende soorten Dictyna uncinata, Xysticus ulmi, Araneus diadematus, Tetragnatha extensa en Metellina segmentata. Bovendien moeten Microlinyphia impigra en Trochosa spinipalpis nog als interessante soorten worden aangestreept. De rietvegetatie stijgt in waarde door de aanwezigheid van Baryphyma pratensis, Carorita paludosa en Silometopus elegans.

BESLUITEN

Over de spinnenfauna van de Leiemeersen toen het gebied nog onder landbouwbeheer viel, is niets bekend. Hoewel over de vertreksituatie (ruim 30 jaar geleden) dus weinig met zekerheid kan worden beweerd, is het aannemelijk dat het gebied toen soortenarmer was vanwege de uniforme vegetatiestructuur (cf. maaibeheer met nabegrazing). Door spontane successie is de variatie aan structuren sterk toegenomen, ondermeer met de ontwikkeling van bultig grasland, Moerasspirea- en Brandnetelruigte, Oeverzegge- en Scherpe zegge-vegetaties, Rietgrasplekken, rietland en een zeer klein Elzenbroek. Deze vegetatietypes zijn mede uitdrukking van kleine lokale verschillen in de waterhuishoudkundige toestand van de bodem.

In het bodemvalonderzoek van 1982, aangevuld met hand- en sleepvangsten, komt de ruimtelijke heterogeniteit ook in de spinnenfauna duidelijk tot uiting. Het ruige grasland gekoloniseerd door Moerasspirea herbergt de grootste diversiteit aan spinnen. Naast de typische vochtminnende soorten, kunnen ook vele, minder aan natte situaties gebonden soorten er zich handhaven. De jonge, nieuw ontstane vegetatietypes zijn daarentegen gekenmerkt door relatief weinig, maar toch enkele voor het natuurbehoud waardevolle soorten. Waar vanuit botanisch oogpunt bepaalde verruigingsstadia, ontstaan door afwezigheid van maaibeheer, eerder negatief worden geëvalueerd (GRIJSELS & HERMY 1981), blijken deze ontegensprekelijk van belang voor ondermeer spinnen en houden ze beloftevolle verwachtingen in voor verdere natuurontwikkeling. Zo hebben een aantal karakteristieke soorten van rietvegetaties (bv. Hypomma fulvum) en elzenbos (diverse bossoorten) zich blijkbaar nog niet kunnen vestigen. Andere soorten betreffen haast zeker nieuwe vestigingen (bv. Donacochara speciosa). De verdere evolutie van de spinnenfauna zal worden gevolgd. Hoe de hoger beschreven spinnengemeenschappen wijzigen onder invloed van het sinds 1982 opnieuw opgestarte maaibeheer is onderwerp van een andere studie.

LITERATUUR

- BOSMANS, R. & MAELFAIT, J.P., 1986. Herziene soortenlijst van de Belgische spinnen. Nwsbr. Belg. Arachn. Ver., 3 : 9-29.
- DANNEELS, P., 1983. Vegetatiekundige en ecologische studie van twee moerasgebieden in West-Vlaanderen (De Stadswallen van Damme en de Leiemeersen te Oostkamp). Licentiaatsverhandeling R.U.Gent.
- DECLEER, K., 1983. Faunistisch-oecologisch onderzoek in twee moerasgebieden : de Stadswallen van Damme en de Leiemeersen te Oostkamp (West-Vlaanderen). Licentiaatsverhandeling R.U.Gent.
- DECLEER, K., 1984. Nattigheid : troef in de Leiemeersen. NATUURreservaten, 6 (6) : 156-161.
- GRIJSELS, M. & HERMY, M., 1981. Derelict marsh and meadow vegetation of the Leiemeersen at Oostkamp (prov. West-Flanders, Belgium). Bull. Soc. Roy. Bot. Belg., 114 : 125-139.
- HILL, M.O., 1979. DECORANA - A FORTRAN program for detrended correspondence analysis and reciprocal averaging. Cornell University Ithaca, N.Y., 52 pp.
- JANSSEN, M. & BAERT, L., 1987. Catalogus van de spinnen van België. Deel IV. Salticidae. Studiedocumenten K.B.I.N., nr. 43 : 32 pp.
- LEVINS, R., 1968. Evolution in changing environments : some theoretical explorations. In : WHITTAKER, R.N. & LEVIN, S.A. (Eds.), 1975. Niche theory and application : 241-258. Benchmark Papers in Ecology : 448 pp.
- RANSY, M. & BAERT, L., 1987. Catalogue des Araignées de Belgique. Troisième partie. Les Araneidae. Documents de Travail I.R.S.N.B., nr. 36 : 41 pp.
- SIEGEL, S., 1956. Nonparametric statistics for the behavioral sciences. McGraw-Hill Book Company inc. : 312 pp.

RESUME

L'ARANEFAUNE DE LA RESERVE NATURELLE "DE LEIEMEERSEN" (OOSTKAMP, FL.-OCC.). CHANCES POUR UN DEVELOPPEMENT NATUREL LORS DE LA SUCCESSION SPONTANEE EN L'ABSENCE D'UNE GESTION PAR FAUCHAGE.

Très peu est connu des chances offertes aux araignées et aux invertébrés en général, lors d'un développement naturel spontané de prairies humides. Dans le site étudié, abandonné par l'agriculture depuis environ 30 ans, des échantillonnages ont été effectués dans des végétations divers, développées sans intervention humaine, à l'aide de pièges de Barber, de captures manuelles et au filet. On y a recensé 82 espèces d'araignées, dont les plus intéressantes au point de vue faunistique sont : Trochosa spinipalpis, Allomengea vidua, Baryphma pratensis, Carorita paludosa, Centromerus incultus, Donacochara speciosa, Hypomma cornutum, Microlinyphia impigra, Porrhomma oblitum, Silometopus elegans et Thyreostenius parasiticus.

L'hétérogénéité spatiale dans la végétation est réfléchiée dans la composition de l'araneofaune. Le Filipendulion aux fragments de Calthion connaît la plus grande diversité et se rapproche le plus du Magnocaricion. En comparaison avec le Calthion/Filipendulion, le Phragmition et l'Alnion glutinosae comptent moins d'espèces, mais se caractérisent néanmoins par une composition faunistique particulière. Quelques espèces typiques pour les deux types de végétations, relativement jeunes, n'ont apparemment pas encore pu s'y intégrer. Des végétations monospécifiques et peu intéressantes au plan floristique, comme celle composée de Phalaris arundinacea, s'avèrent être riches en espèces et importantes pour la conservation d'un certain nombre d'espèces rares.

On peut conclure que l'abandon par l'agriculture de prairies de fauchage humides marginales, comme il est préconisé dans le cadre des limitations de la production agricole dans la Communauté européenne, crée de nouvelles chances pour une araneofaune riche et intéressante, si un développement naturel spontané peut se réinstaurer.

INHOUD - SOMMAIRE

Notulen van de Algemene Vergadering.	3
Procès-Verbal de l'Assemblée Générale.	6
Rapport de l'excursion d'ARABEL du 25 juin 1988 aux carrières de Montfort (Prov. de Liège).	11
Determineertabel tot de genera van de Lycosidae (Araneae) van de Benelux en Groot-Brittannië.	13
De spinnenfauna van het Natuurreservaat "De Leiemeersen" (Oostkamp, West-Vlaanderen). Kansen voor natuurontwikkeling bij spontane successie door afwezigheid van maaibeheer.	19